

FEDÁK SÁRI

a Király-Színház művésznőjének alábbi levele legfőbb bizonyítéka ama ténynek, hogy senkinek sem kell a jövőben haját örökosszáig...

FEDÁK SÁRI elismerő levele: Tisztelt Vannak nálam egyen szives az Ön kitűnő "Ondulatríve"...

BELICZAY BÉLA

mézskalácsos és viaszgyertya-öntő

Budapest, VII., Csányi-utca 3.

Raktárában kapható saját készítményű finom mézskalács, fehér és díszített viaszgyertya, méz, fehér és sárga viasz, legjobb minőségű viaszmazs kicsinyben...

GERMANDRÉE

FRANCIA SZABADALOM. A szepség tükre, ideális fiatal feltételül tartós, egészséges és díszkrét. A Germandrée az arc bőrnek egészséges és üdö színt ad.

El az esetlen parafaczipökkel.

Lábának rövidsége nem látható. Minden közönséges cipőt hordhat és változtathat. Kérjen W. 114. számú képes brosúrát ingyen és bérmentve.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépít. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer...

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben. Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajszát pár perc alatt feketére vagy barnára lehet festeni.

Vértel-féle Sósorszesz Minden házban szükséges.

Advertisement for FEFÉJÁS ELLEN ANTIDOL, featuring a stylized face and text: FÉL PERCZ ALGITT HAT.

Advertisement for "FAKIR" featuring two women and text: soványít, karcsuvá tesz, szívéről, hasról és csípőkről a haját elűnteti...

MEGHODITOTTUK A VILÁGOT!

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a

"STELLA"-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza.

Advertisement for RETHY BELA GYÓGYSZERÉSZ, featuring a circular logo with an eagle and text: Pemetefűczukorka BÉKÉSCSABÁN.

KWIZDA FERENCZ JÁN.

es. és kir. osztr.-magy., román kir. és bolgár fejed. udv. szállító.

KWIZDA FLUIDJA

Advertisement for Kwizda Fluidja featuring an illustration of a man with a rifle and text: Kiváló védjegyvel 11280 (TURISTA-FLUID).

Advertisement for MATTONI-FÉLE GIESSHUBLER featuring a bottle illustration and text: TERMÉSZETES SAVANYÚ-KUT.

Hogy ESMÉNYI KEBELT

előrhessen, használja ön a Pilules orientales-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak- és vállcsontokat ellátnak...

Advertisement for Pilules Orientales featuring a woman's portrait and text: A PILULES ORIENTALES az egészséget mindenkor előmozdítják...

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja.

Főraktár Budapesten: Török József gyógyszer-tár.

Somatose HÚS-FEHÉRJE.

Legkimagaslóbb, étvágygerjesztő és zom- edző erősítőszér. 10944

VASÁRNAPI UJSÁG

2. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 14.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona.

AUGUSZTA FŐHERCEZGNŐ LÖVÉSRE KÉZEN.

A KISJENŐI VADÁSZATOKRÓL. — Jelfy Gyula fényképe.

VADÁSZATOK KIS-JENŐN.

MAGYARORSZÁG a vadászok eldorádója. Nincs Európában ország, — de talán az egész világon sincsen, — melynek oly változatos és oly bő lenne a vadállománya, mint a miénk. A vadászatkedvelő úgyszólván az esztendő minden napján áldozhat nálunk nemes szenvedélyének, s annyiféle vadat lőhet össze, hogy egész múzeumot lehet belőle egybeállítani. A mi vad Nyugat-Európában, s a mérsékelt égöv alatt csak ismeretes, az majd mind előfordul minálunk is, de van oly vadunk is, a melyet ma már csak nálunk lehet lőni. Medvevadászatra a civilizált vidékekről most már mihozzánk járnak, nemkülönbön farkasvadászatra is. A legnagyobb fajta sasok csak nálunk és a Balkánon ismeretesek. Daru, kócsag, tuzok fölünk nyugatra nem igen fordul elő. Legújabb időben a Magas-Tátrában még a bölényt is meghonosította Hohenlohe herceg. Az igaz, hogy egyelőre csak az ő saját vadászterületén fordul elő.

S az oly vad is, mely máshol ritkaságunkba megy, nálunk fölösen található. Szarvasállományunk irigység tárgya a vadászok előtt mindenfelé; a mármarosai példányok szépségre nézve a legelső helyet foglalják el. Őz, dámvad nagy bőségben fordul elő erdeinkben. Vizi vadakban egy európai terület se versenyezhet az Aldunával; szalonkahúzásunk messze földön ismeretes.

Eddig csak nyúl, fogoly és fácán volt nálunk kevés. Széchenyi István szemére lobbantotta a magyarnak, hogy poczkos korában is lelővi a nyulat; nem volt csoda, ha nem szaporodott. Még nagyobb ártalmára voltak az orvadások, de részben az agarászat is, melyet nagy passzióval űztek apáink. Az lassanként kimegy a divatból. Kevés az agarászatra alkalmas terület. A hol fákkal vannak körülültetve a szántó táblák, ott az agárnak befellegzett.

A kis vad elszaporodását leginkább a vadászati törvény mozdította elő. Mióta ez a törvény életbe lépett, és mióta vadászaink is okossággal áldoznak szenvedélyöknek, azóta a nyúl- és fogolyállomány megsokszorozódott az országban. Ma már ezen a téren is felvehetjük a versenyt a külfölddel. A mult években például elő nyulakat szállítottak fölünk Franciaországba az ottani vadállomány felrészítésére. Egyes területeink ismeretesek lettek gazdagságukkal a külföldön is. Pozsony és Nyitra megyék sikföldje, Kis-Czell tájéka, Somogy egyes vidékei, a mi a kis vadat illeti, alig hagyunk fent kívánni valót.

De magán a nagy Alföldön is elszaporodott a kis vad, oly helyeken, a hol irtották az ellenségeit s megszüntették az orvadászatot. E területek között első rangú a József főherceg vadászterületének a boldogult József főherceg kezdte ápolni a vadat, s híres vadászatakat rendezett, melyeken az egyszerű magyar földesúr vendégszeretettel látta el vendégeit. Még a vadászbédét is maga főzte, s büszkeségét lelte benne, ha izes.

Az idén hét napig tartottak Kis-Jenőn a vadászatok. Tizenkét puskás vett azokon részt, többnyire azok, a kik más esztendőben. De az idén beállott a vadászorsza Augusztus főhercegnő is, a ki rövid néhány esztendő alatt nagy ügyességet sajátított el a löfegyver kezelésében. S eljött Kis-Jenőre az ő atya, Lipót bajor herceg is. Több ezer nyúl, fogoly és fácán került terültre e néhány nap alatt.

MEGIFJODÁS.

Megifjodom hazámmal,
Mely csupa tűz, erő,
Szolgátságát megunta,
Merészen tör elő.
Új életet kezd végre,
A magasba tekint,
Szabadságát, a régít,
Követeli megint.

Olyan vagyok, mint voltam
Ifjú korom delén,
Évek sorát és terhét
Épen nem érzem én.
Fellobognak, mint akkor,
Szívem érzelmei,
Mégértem a jelszót, mely
Mindenkint tette hi.

Előre! ezt kiáltom,
És újra harcolok.
Baj, veszély nem retent meg,
A célra gondolok.
És ha fel kell áldoznom
Az életet magát,
Az sem baj; csak lássam még
Szabadnak a hazát.

Dalmady Győző.

A SZERELEM KÖNYVÉBŐL.

Fehér ruhában, szép fejét lehajtva,
Egy szőke lány mellettem elhaladt
És roskadó lelkemből mind kicsalta
A dalt, a színt, a fényt, a sugarat.

De éreztem, verőfénye is elfogy,
Mint észak-fény, hófódte jéghegyen,
Mely felragyog egy pillanatra, csak hogy
Az éj utána sötétebb legyen.

S éreztem, a mint hófehér ruhája
Eltűnt a szürke messzeségbe, már
Kialudt lelkem észak-fény pompája,
Megdermedt bennem dal, szín, fény, sugár.

Mint kifosztott király, karom kitarva;
Megálltam e verőfény-romokon:
Talán te, ép te voltál álom álma,
A kit kerestem, lelkemmel rokon?

Talán te voltál az, kinek szavától
Kialvó pernye újra lángra kap
S kigyúl köröttem a jégfódte távol,
A mint lelkemből rája tűz a nap?

Talán te, ép te voltál? . . . Hisz éreztem,
Szemed kicsalt dalt, színt, fényt, sugarat. . .
Az ifjuság volt az, a ki mellettem
Fehér ruhában, csöndben elhaladt.

Balla Ignác.

SZÉCHY KÁROLY.

1846—1906.

A mai magyar irodalomtörténetirő nemzedékben sok a buzgó és képzett munkás, a kik egyes részletkérdéseket eredményesen kutatnak és dolgoznak fel, de kevés a nagyobb koncepciójú, vezetésre hivatott egyéniség s még kevesebb a nagyobb szabású munka. Ép ezért kétszeres veszteség Széchy Károlynak idő előtt bekövetkezett halála, nem csak azért, mert a maga szakmájában a legjelesebb munkások egyike volt, hanem azért is, mert mióta alig egy év előtt Kolozsvárról a budapesti egyetemre került, köztudomás szerint újult erővel, megerősödött becsvágygyal fogott a munkához s jelentékeny művek terveit érlelte magában.

Széchy Károly érdekes, tanult fő volt. széles körre kiterjedő ismeretekkel és élénk irodalmi érzéssel. Csak hosszabb keresés után találta

meg önmagát, azt a teret, a melyre igazán hivatva volt. Mikor a szegénysorsú özvegy fiatal-ember a hatvanas évek végén a pesti egyetemre került, jogásznak iratkozott be. De az irodalom iránti érdeklődés már ekkor is forrott lelkében s még egyetemi hallgató korában megírta első nagyobb munkáját, Bessenyei György életrajzát. Ez a könyv a szokottnál nagyobb figyelmet ébresztett írója iránt, ki akkor még a *Závodszy* Károly nevet viselte. Különösen Pulszky Ferencz érdeklődését keltette fel, a ki a szorgalmas és tehetséges fiatal író melegen felkarolta s bevezette az írói és politikai körökbe. E révén került aztán az «Ellenőr» szerkesztőségébe, Csernátorny mellé, mindjárt mint segéd-szerkesztő, a mi akkoriban jóval nagyobb dolog volt, mint manapság. Hirlapi munkássága alapján — bár itt is legtöbb kedvvel irodalmi és művészeti kérdésekkel foglalkozott — pártfogói a politika terén jószoltak neki szép jövőt, de ő egyszerre csak meggondolta magát s elhatározta, hogy a tanári pályára lép. Kiment két évre külföldre, főleg Olasz- és Németországban járt s ez idő alatt alapos eszthetikai és műtörténeti jártasságot szerzett. Utazásából igen sok cikket írt az akkori lapokba — köztük a «Vasárnapi Ujság»-ba is; — ezekből s más hasonló tárgyú kisebb tanulmányaiból később önállóan is kiadott két tartalmatlan kötetet.

Hazatérve külföldről, Szász Domokos erdélyi ref. püspök közbenjárására a kolozsvári felső leányiskolában kapott tanári állást. Ez volt a döntő lépés élete további folyamára, mert ezzel a politikai és hirlapírói szerepléstől teljesen elfordult s egészen az irodalomra vetette erejét. Legnehezebben még költői becsvágyával bírt szakítani, régebbi lírai versei után már mint kolozsvári leányiskolai tanár egy nagyobb lírai verses regényt adott ki (1881). Hogy ez nem aratott akkora sikert, a mekkorát tőle szerzője várt, talán az is hozzájárult ahhoz, hogy ezután kettőzött erővel fordult az irodalomtörténet felé. 1885-ben magántanár lett a kolozsvári egyetemen, öt évvel később pedig Imre Sándor nyugalomba vonulása után kineveztek ugyanoda a magyar irodalomtörténet nyilvános rendes tanárává.

Nagy buzgalommal és munkakedvvel lépett egyetemi kathedrájára. Munkásságának eredményei csak később kerültek nyilvánosságra, mert nem forgácsolta el erejét apróbb tanulmányokra s részletkutatásokra, hanem nagyobb dolgokba fogott. A kilencvenes évek elején aztán sorra jelentek meg munkái Vajda Péterrel, a Pannoniáit Énekről, Gvadányiról. Már ekkor feltűnt a szakemberek előtt, mily nagy anyaggal dolgozik; mélyreható levéltári kutatások alapján igen sok új adatot felszínre hozott, régít új világításba állított, tévedéseket megigazított, többé-kevésbé fontos dátumokat, eseményeket pontosan megállapított. Már ekkor is teljes kifejlődésében mutatkozott írói módszere, melyben a történeti adatok részletességén, a szélesen megrajzolt kortörténeti háttérben fekszik a suly s a tárgyult történelmi események alakja képe a tények sokaságából kissé nehézkesen, de lehető hűséggel bontakozik ki.

Ugyanezek a tulajdonságok jellemzik az említettek után megjelent s valamennyi közt legnagyobb munkáját, a Zrinyi Miklós életrajzát. Ez az öt kötetes mű tudunkkal a legterjedelmesebb és legkimerítőbb magyar írói életrajz; kissé el is van nyujtva, de roppant anyag van benne feldolgozva. Ebből látszik, mily fáradhatatlan buzgalommal és lelkiismeretességgel dolgozott Széchy. Felkutatta az összes levéltárakat, a hol csak Zrinyire vonatkozó adatokat sejtteni lehetett, az így összegyűjtött anyagot erős kritikával rendezte és dolgozta fel. Az az adománya, mely művészi nagy vonásokkal veti az olvasó szemé elé egy nagy egyéniség lelki alkátát s melyet pl. Gyulai életrajzi műveiben oly méltán bámulunk, ő benne kevésbé volt kifejlődve, de pótolta ezt szorgalommal, a tárgy szeretetével. Adatai tömegéből az olvasó képzetének kell megrajzolnia Zrinyi alakját, de a kép, a mely így előáll, árnyalatokban gazdag és történetileg föltétlenül hű. Ugyaníly beható elemzés tárgyává tette Zrinyi munkáit, még a hadtudományiakat is, világirodalmi vonatkozásukban, filológiai szempontjaikban és eszthetikai értékelésükben. A részletek fejtegetésébe sok új szempontot vitt bele, melyek elmélyedéséről és eredeti felfogásáról tanuskodnak.

Eltinger fényképe.

BRÓDY ZSIGMOND.

Egészben véve ez a nagy monografia egyike irodalomtörténetünk újabb termékei közt a legbecesebbeknek.

Ez irodalmi munkásság mellett az őt jellemző lelkiismeretességgel végezte tanári teendőit is. Kolozsvári hallgatói nagyon szerették, nemcsak tartalmas, lendületes előadásai, hanem a személyes érintkezésben való jóakarata és szívessége miatt is. Tekintélye együtt nőtt munkássága terjedelmével; az Akadémia is megválasztotta levelező tagjának. Akadémiai székét Debreczeni Mártonról szóló szép és tartalmas tanulmányával foglalta el, mely mint e régi jeles költőnk általa sajtó alá rendezett összes műveinek bevezetése jelent meg. Mikor Gyulai Pál nyugalomba vonult a budapesti egyetem irodalomtörténeti tanszékéről, sokfelé felhangzott a Széchy neve, mint utód-jelölt. Neki magának is ambíciója volt, hogy itt éljen a tudományos élet központjában, az állandó személyes érintkezéssel is fokozza munkássága hatását s szélesebb körben, nagyobb hallgatóság előtt adhassa elő tárgyát. Némi nehézségek leküzdésével sikerült is ezt a célját elérni oly formán, hogy helyett két irodalomtörténeti tanszékot szerveztek s ezek egyike Riedl Frigyes, másikára pedig Széchy nevezte ki a király ép egy évvel ezelőtt. Széchy felkötözött a fővárosba és megkezdte itt egyetemi előadásait. Ekkortájt mutatott be részleteket teljesen elkészült s sajtó alatt levő munkájából: Balassa Bálint életrajzából. Ennek megjelenését azonban már nem érthette meg. Foglalkozott még egy másik tervvel is, a melyet ha végrehajthat, ez talán élete legmaradandóbb alkotása lett volna: meg akarta írni egyenesen a magyar irodalom történetét a Franklin-féle nagy «Egyetemes Irodalomtörténet» számára. Szóval tele volt tervekkel a lelke, munkakedve életkora haladtaival mind erősebb lett. Tervei végrehajtásában azonban megakadályozta az őszszel kezdődött betegeskedése és most bekövetkezett halála, mely általános részvétet keltett különösen irodalmi és tudományos körökben, a hol sok tisztelője és jóbarátja volt. Özvegye, Lorenz Józefin, ismert író mellett ott van gyászolói sorában 82 éves öz atya is. Olyankor halt meg, a mikor még munkás szellemére nagy szükség lett volna; halála tudományos életünknek nagy vesztesége, melyet csak a maga után hátrahagyott szép szellemi örökség enyhít.

BRÓDY ZSIGMOND.

1840—1906.

Német nyelven írt bár, mégis magyar hirlapíró volt Bródy Zsigmond s halála a magyar sajtónak vesztesége, nemcsak azért, mert Budapesten működött s a magyar élet képét tükrözött lapjában, hanem azért is, mert magyar érzés és hazafias vezette tollát. Hosszabb idő óta háttérbe vonult ugyan a közszerepléstől, de elvonultságába is elkísérte őt a köztisztlet, melyet hirlapírói munkásságával és humanisztikus áldozatkészségével szerzett. Egész sor nevezetes

kulturális és jótékonyági alapítvány örökíti meg nevét, a kik pedig bármintemű összeköttetésben voltak vele, tisztelettel fogják emlegetni halála után is.

Fiatalkorában a «kávésorras» írói társasághoz tartozott, a honnan a mai irodalom és sajtó egész sereg vezető embere került ki. Bródy Zsigmond akkoriban mint magyar költő szerzett ismert nevet, csakhamar azonban a neki sokkal inkább megfelelő publicisztika terére lépett s mint az akkori Deák-párti sajtó ciklikirója s bécsi lapok levelezője működött. Egy időre át is költözött Bécsbe s onnan érdekes politikai tudósításokat és tárcaleveleket küldött a pesti lapoknak. 1860-ban «Pannonia» czímmel német havi folyóiratot adott ki, a melyben a magyar irodalmat igyekezett a német közönséggel megismertetni; ebbe maga is sokat fordított, egyebek közt Jókainak több regényét.

Bécsből hazatérve a «Magyar Sajtó» belmunkatársa lett, 1869-ben pedig a «Pesti Napló»-hoz ment át. E mellett élénk tevékenységet fejtett ki a hatvanas években a zsidók magyarosítása és emancipációja érdekében. A pesti zsidó hitközség megbízásából magyar egyházi énekeket is írt. 1872-ben Tóth Vilmos belügyminiszter kinevezte miniszteri titkárrá, de a hivatalos foglalatosság nem igen volt kedvére való: csakhamar visszatért a hirlapíráshoz. Megvette a «Neues Peste rJournal» című német lapot, előbb egy társával együtt, később 1879-től fogva teljesen az ő tulajdona lett. Ez a vállalkozása nagy sikerrel járt s megvetette vagyonossága alapját. A lap rendkívül módon föllendült, a németül beszélő, de hazafias érzésű kisebb polgárság legkedveltebb lapja lett s országszerte igen elterjedt. Bródy Zsigmond ügyes, a közönsége izlését és kíváncsiságát jól értő újságíró volt, mindig el tudta találni azt a hangot és modort, a hogy közönségével beszélni kell s ez magyarázza meg lapjának nagy sikerét.

Évek során át szerzett vagyonát aztán jól fel tudta használni a köz érdekében is. 1890-ben, ötvenedik születése napja alkalmával közel 200,000 koronára rügő alapítványokat tett. Így 40,000 koronát adott a hirlapírók nyugdíjintézetének, ugyanannyit az akadémiának, arra a célra, hogy az ősszeg három évi kamataiból jutalmazza meg az ez idő alatt megjelent legjelesebb magyar publicisztikai munkát. Alapítványait megkésztette ezüst lakodalma alkalmával, egyebek közt lapvallalata alkalmazzottai számára nyugdíjintézetet alapított 200,000 koronára adománnyal. Mikor feleségét elragadta a halál, akkor tette legnagyobb alapítványát; mintegy negyedmillió koronával megalapította a Bródy Adálg-germekkórházat. Végrendeletében is összesen 820,000 koronát hagyott jótékony célokra.

Különösen a hetvenes években élénk részt vett a főváros közgazgatási ügyeiben, mint a városi közgyűlés egyik tekintélyes tagja. Főleg a Terézváros mozgalmaiban szerepelt sokat. A köztársaság s a hirlapíradalom terén szerzett érdemeiért a király kinevezte a főrendiház örökös tagjává. Az utóbbi években azonban már ritkán jelent meg a főrendiház ülésein, mert sokat betegeskedett s az év nagyrészt a délvidéken töltötte. Halála nem jött váratlanul azok számára, a kik állapotát ismerték. Munkás, sikereiben gazdag élet ért véget halálával, s érdemes, kiváló egyéniség tűnt el közéletünkéből.

A TANÁR.

Irta Szemerje György.

Ilona grófnő és Werner úr, a nevelő játszó-
tak együtt Ervin gróf, a majoresko és miss
Sanders, a finishing governess ellen.
... Play! ... Fifteen! ... Thirty! ... Advan-
tage in ...

Ilona grófnő megröppent egy labdában és
elesett.

Werner úr ijedten ugrott hozzá és megfogta
a kezét. A karját is egy kicsit. Fölsegítette.
Piros lett, mint a főtt rák és elfelejtette a grófnő
kezelésére.

A fényes szemű mágnásleány csodálkozva
nézett reá, mintha tájékozódni akarna: mi
történt vele. Aztán hirtelen vérszínbe borult az

Uher fényképe.

SZÉCHY KÁROLY.

ő arca is; szenvedélyes haraggal kirántotta
keskeny kezét a férfi izmos markából.

— Mit csinált?!

A nevelő roppant zavarba jött. Elsápadt és
lesütötte szemét.

— Bo-csanat, — dadogta kínosan.

— Mit csinált velem? — ismételte a leány
remegő hangon és ezer ellentétes érzelem hatá-
tása alatt megesurrant a szeme.

Werner ráemelte szemét és a büszke, villogó
leányszemben csillogó könny láttán minden
vére szívébe szaladt. Sápadt lett, mint a halál.

— Sir? . . .

Ilona grófnő elfordult és lehajtotta büszke
raçe-fejét.

— Oh, mit csinált velem? — kérdezte har-
madszor is.

A nevelő érzékei zsongani, káprázni kezdtek.
Lelke valami földöntúli, csudálatos fényhatásba
vesztett bele. Agyát elszédítette az a hatalmas
fajfentartó mámor, az emberiség legelsőbb ter-
mészeti joga: a szerelem.

— Szeretem — susogta önkívületében. —
Szeretem, szeretem — ismételte háromszor is.

Ervin, a gimnazista gróf türelmetlenül
kezdte a játék félbeszakítását miatt.

— Nevelő úr, kérem, mit csinálnak maguk
ott? . . . Ilona, play!

A grófnő kezéből kiesűszott a labdaütő, sar-
kon fordult és szó nélkül távozott a játszó-
téről.

— What's the matter? — kiáltott utána s egy-
ben utána is szaladt miss Sanders a goerness.
— Nem tudom — válaszolt a leány —
valami nagy . . . valami csudálatos dolog történt
velem . . .

II.

Werner úr szobájába ment. Magára zárta az
ajtót és a tükörbe nézett. Szeme égett, ajka
remegett . . . Kezét magasra emelte és össze-
kulcsolta. Aztán a pamlagra vetette magát és
sirt. Egy cselekedete sem volt öntudatos; moz-
dulatai, mint az alvajáró, kit egy rejtelmes ha-
talam szuggesztív ereje mozgat ide-oda . . .

Elaludt. Mire felébredt, már egyensúlyban
voltak érzékei. Egy pillanatig elgondolkozott:
nem álmódott-e, aztán magába szállott és moz-
gásba hozta józan, logikus agyveleje kerekeit.

Alig egy órai önkritika után rájött, mi a te-
endője, mit parancsol férfias becsülete és lelki-
ismerete. Feketébe vágta magát és jelentkezett
az öreg grófnál.

— Méltóságos gróf úr, köszönöm irányom-
ban tapasztalt kegyességét, de kötelességem
máshova szól: tisztelettel kérem elbocsátá-
somat.

Guido gróf nagyon szerette a férfiasan sze-
rény, művelt nevelőt: hirtelen felmondását nem
tudta mire magyarázni.

— Mi lelte, Werner?

— Fontos családi ügyek . . .

. . . A mint kilépett a gróf fogadó-szobájából,
szemben találta magát Ilona grófnővel. Lesü-
tötte szemét.

A leány ránézett; nyíltan, hosszasan nézte,
aztán révetegen az ablakhoz andalgott s zongó-
rizni kezdett az üvegen.

Wernernek egy pillanatra gyökeret vert a
lába, de hamarosan erőt vett magán, bátran,

elfogulatlanul a leányhoz lépett s mintha mi sem történt volna közöttük, tiszteletteljesen, de kimérten meghajította magát.

— Alázattal tudatom a grófnővel is, — mondta szilárd hangon — Logy közbejött családi körülmények miatt kénytelen voltam elbocsátásomat kérelmezni.

Ilona meg se fordult, tovább zongorázott az ablakon; úgy kérdezte:

— Mikor megy el?
— Holnap után.

A grófnő keze leesett az ablak párkányára. Aztán lassan megfordult, egészen szembekerülve a nevelővel. Egy ideig így állott hallgatagon és mozdulatlanul; aztán megmozdult jobb karja... Kezét először a homlokára nyomta, majd leeresztette és egész hosszában oda nyujtotta az ifjunak.

— Köszönöm, Werner, — suttogta elhalón, — ön egy igen nemes, becsületes ember.

III.

Ilona grófnő nem jelent meg az ebédhez. Azt mondta anyjának, hogy beteg. Le is feküdt. Másnap már felkelt ugyan, de igen halovány volt.

Csupa lüktető élet volt, sohasem volt beteg Ilona: haloványsága feltűnt anyjának.

AUGUSZTA FŐHERCEGNŐ ÉS JÓZSEF FŐHERCEG.

A VADÁSZTÁRSASÁG. (Középen Augustus főhercegnő, férje és atyja, Lipót bajor herceg között.)

A KISJENŐI VADÁSZATOKRÓL. — Jelfy Gyula fényképe.

— Mi bajod?
— Unom magamat...
— Az unalomtól még nem beteg az ember...
— Megcsömöröltem, — mondta a leány s büszkén felvetett ajakán meglibbent egy kicsinylő, de fájdalmas mosoly.

Az öreg grófné megcsóválta fejét.
— Milyen furesa kifejezésekkel élsz Ilona! Mivel rontottad el a gyomrodot?
A leány halkán elkaczagta magát.

— Nem gyomromat rontottam én el; a szívem csömörölt meg. — Gyűlölöm az embereket — folytatta idegesen — a Nikit, Palit, Hugót s valamennyi kivasált, illedelmes, édes gyerek csak itt legyeskedik körülöttem, boldogságot, kastélyt, uradalmat ígérve és szerelmet kérve cserébe: felháborít, untat, fáj nekem.

A grófné nagyot nézett. Megsimogatta leánya arcát és csókot kért tőle.

— Ideges vagy, édes, — mondta — jövő hónapban Cannes-ba megyünk.

Ilona hallgatott. Azután is hallgatott. Szellemes, mondhatni élces leány volt, máskülönben ő vitte a szót, de most egész ebéd alatt sem nyílt meg az ajka. Összeszorult a torka is. Nem evett. Alig. Egy pohár asszurbort ivott meg s egy mandulát nyelt le: egyéb nem kellett neki.

Ebéd után hirtelen távozott a társalgóból, mindjárt a nevelő után. A folyosón utolérte.

— Nevelő úr!...
A fiatalember meglepődve fordult meg.
— Tessék...
— Jöjjön a kertbe, beszédem van önnel.
Előre ment; Werner követte engedelmesen. Egy ős hársfa alatt megállott.

— Werner!
Hangja megcsuklott, de csak egy pillanatra.
— Werner! — ismételte — én is szeretem magát...
Hangja reszketett, de finom szabású arcán, fényes szemében, magasra emelt fehér homlokán, egész hatalmas szüzius lényén ott ült aka-

rata szent dogmája, szive örök életre szóló nagy elhatározása...

— A magáé lesznek, — lehet ki tompán, halkán — ha akarja, akár mindjárt követem.

A férfi érezte, hogy valami nagy, szent dolog történik vele. De nem tudta: mi. Nem is gondolkozott felette. Egy láthatatlan erő ránehezedt a vállára: összerázkodott és térdre esett.

A leány lehajolt hozzá és egy sejtelmes csókkal illette homlokát. Aztán megfogta kezét és magához emelte.

— Most menjek? — kérdezte. — Vagy majd értem jön máskor?... Hogy akarja?

IV.

Abban állapotok meg, hogy várnak egymásra. Mire nagykorú lesz a leány, Werner is belejut valami szerény tanári állásba. Akkor büszkén, felemelt fővel az öreg gróf elé járul s megkéri titkos arája kezét. Ki fogják utasítani, de Ilona követni fogja őt... Csak ez a nyílt, egyenes út méltó hozzájuk. Nem vetemednek titkos találkákra, intrigákra, nem provokálnak családi drámát, nem sírnak, jajgatnak. Dolgozni fognak és néma türelemmel fognak egymásért egymástól távol szenvedni, míg életük nagy napja el nem következik.

A férfi szerelme extázisában fanatikus eskü-

— Ilona grófnő, ön az egyedüli nő a világon, a kit szeretni tudnék, legyen az enyém.

A grófnő elsápadt... Felkelt és magasra emelte büszke, szép fejét.

— Köszönöm, Cseréy gróf, a megtiszteltetést — válaszolt erőltetett csengő hangon, — de nem lehetek az öné.

A komoly férfi lehajította fejét.

— Akkor bocsánat — mondta — tévedtem. Mélyen meghajította magát és sarkon fordult, hogy távozzék. De Ilona visszaszólitotta.

— Nem tévedett, Ernő gróf, — én csakugyan szeretem magát.

Cseréy megtorpant.
— Akkor nem értem, — kiáltott fel — mi választhatna el bennünket egymástól? Névem, vagyonom, becsületem...?

— Adott szavam — válaszolt a leány remegő hangon s kezébe hajtotta fejét.

— Értem — mondta a férfi halkán s egy ünnepies, mély meghajlással távozott.

V.

A komornyik ezüst tálcán egy névjegyet prezentált a grófnak.

Az öreg úr átvette a névjegyet és felolvasta hangosan:

— Werner Lajos!

— Ah, a régi nevelő! — jegyezte meg a grófné. — Itthon vagyunk...

Ilona felkelt és kisietett a szobából.

Werner belépett, talpig feketében, ragyogó arccal.

Régi kegyes urának jelenteni jött, hogy megházasodik.

A grófi család úgy tett, mintha igen örülne a boldogságának, össze-vissza kérdezték a menyasszonya felől, a végén ráparancsoltak, hogy okvetlenül mutassa be.

Werner mosolygva a zsebébe nyúlt s egy csinos leányarc képet vett ki belőle.

Nézték az arc képet és igen dicséretgötték az eredetijét.

Épen belépett Ilona. Fehéren, de mosolygva. Wernerhez lépett és határozottan, odaadón kezébe tette kezét.

— Isten hozta!

Werner meghajította magát és mondott volna valamit, de az öreg grófné elejét vette szavának.

— Nézd, te is, Ilona — s leánya felé nyujtotta az arc képet — a Werner úr menyasszonya.

— Ah!...

Csak egy pillanatig tartott a leány meglepődése: átvette az arc képet és megnézte figyelmesen, egész elfogulatlanul.

— Gratulálok, Werner, — mondta aztán s megbieccentette fejét.

Több szó aztán nem esett közöttük, mind-

KONRÁD BAJOR HERCEG.

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS LIPÓT ADOLF.

addig, a míg magukra nem maradtak a szobában. Akkor felemelkedett Ilona grófnő és Werner elé lépett.

— Werner — mondta — ön megcsóválta engemet. A szürke tanár alig hitt a fülének.

— Bocsánat — dadogta kínos zavarában — én azt... nem vehettem józan észszel komolyan... nem merem...

Ilona végtelen megvetéssel nézett rajta végig.

— Gyáva paraszt! — vágta a szemébe. — Hová tettem az eszemet?!...

Sarkon fordult és büszkén, némán távozott.

HARU.

Egy japán nő története.*

Haru odahaza nevelődött, abban a régi világban, mely a földkerekség egyik legkedvesebb asszony-típusát teremtette. Ez a házas nevelés a szív egyszerűségét, a modor természetes kedvességét, az engedelmisséget és a kötelességtudást fejlesztette, még pedig oly mértékben, a hogy ezek csakis Japánban találhatók. Erkölcsei eredménye minden más társadalomra nézve — kivéve a régi Japánét — túlságosan nemes és szép lett volna. Nem volt ez az a gondos előkészítés az élet küzdelmeire, melyet Japánban jelenleg látunk, bárha a régi nevelés sem tűnt még el teljesen.

Az úri leányt arra nevelték, hogy teljesen alávesse magát ura hatalmának; arra tanították, hogy féltékenységet, szomorúságot, haragot sohasem mutasson, még akkor se, ha oka van rá; tisztán a kedvesség fegyverével volt szabad parancsolója hibáit legyőznie. Szóval majdnem emberfölöttinek kellett lennie s legalább a látogatás szerint teljes önzetlenséget kellett mutatnia.

Egyenrangú férjrel szemben ez valahogyan keresztülvihető meg, ha ez nemeslelkű, finom érzésű s képes a nő érzéseit kitalálni és sohasem bántja meg őket; Haru azonban sokkal előkelőbb családhoz tartozott, mint férje s kissé túlságosan jó volt hozzá képest. A férj nem tudta nejét teljesen megérteni soha. Nagyon fiatalon keltek egybe; kezdetben szegények voltak, de lassacskán vagyont szereztek, mert Haru férje ügyes kereskedő volt. Némelykor úgy vélte

* Ennek az egyszerűségben is bájos kis elbeszélésnek szerzője, *Lafadio Henri*, angol ember, a ki évtizedeken át, egész a most elmúlt év elején bekövetkezett haláláig, Japánban élt mint egyetemi tanár s ez idő alatt úgy belelétte magát a japán nép életébe s szellemébe, hogy lelkiileg szinte japánná lett maga is. Ritka költői tehetség lévén, a japán életből vett tárgyú munkái s különösen *«Kokoro»* című könyve, melyből az itt közölt elbeszélés is való, legszebb, az igazi japán szellemet leghívebben tükröző termékei a Japánról szóló irodalomnak.

VADÁSZ-KONYHA.

A KISJENŐI VADÁSZATOKRÓL. — Jelfy Gyula fényképe.

Haru, hogy ura jobban szerette őt, míg szegények voltak s a nő az ilyesmiben ritkán téved.

De azért jóllétökben is Haru maga készítette el minden darab ruháját s a férje mindig megdicsérte ügyességét. Leste ura minden parancsát, segített neki öltözni, vetkezni, mindent úgy rendezett be csinos lakásukban, hogy neki legyen kellemes; kedvesen búcsúzott tőle minden reggel, midőn dolgára indult s üdvözölte, midőn visszajött, szívesen fogadta barátait, háztartásában rendkívül takarékos volt és ritkán kért olyan szívességet, a mely pénzbe került. De nem is kellett kérnie az ilyesmit; ura nem volt fukar ember és örült, ha felesége csinosan öltözködött. Olyan volt ilyenkor, mint valami szép selyemlepké, mely saját szárnyainak rúczsaiba burkolózik. Szívesen elvitte a színházakba és más multságokba is. Elkísérte kirándulókra, tavaszkor oda, hol a cseresznyefák virágoznak, nyáron a hol éjjele s szentjános-bogárkák villognak, ősszel pedig oda, a hol a juharfa piroslik. Némelykor egész napot Maikóban töltötte a tenger partján, hol a fenyőfák úgy ringanak, mint a tánczó leányok; vagy elmentek egy délután Kiyomidzuba, arra a nagyon régi szórakozóhelyre, hol minden olyan, mint egy ötszáz éves álom. Van itt egy óriási árnyékos erdő is, melyben tiszta vizű híves patakok csergedeznek a sziklákból. Mintha mindig láthatatlan furulyák régi nótái hangzanának e tájon; oly kedves szomorúsággal és békességgel vegyes hang ez, épen olyan kedves, mint a kébbe játszó arany napsugarak, mikor a nap nyugszik.

Ezeket a kis örömeiket és kirándulásokat kivéve, Haru ritkán ment el hazulról. Rokonai, kik éltek még, valamint ura rokonai is, az ország más részeiben laktak, így tehát ritkán kellett látogatónak mennie. De szeretett is otthon lenni, virágokat rakogatni a falak mellé és az istenek számára, feldíszíteni a szobákat s etetni a halastóban a szelid aranyhalcskákat, melyek már annyira ismerték, hogy felemelték fejcséjüküket, ha közeledni látták.

Gyermek sem hozott örömet, bánatot életébe. Asszonyos hajviseletében is olyan volt, mint egy fiatal lány s bármilyen praktikus volt házi dolgokban, — a mit az ura is annyira elismert, hogy fontosabb ügyekben is kikérte tanácsát — naiv volt, mint a gyermek. Talán inkább szíve volt az, a mi a helyes ítéletet eltalálta, mint csinos fejcséje, de tanácsa — akár öntudatos volt, akár nem — mindig helyesnek bizonyult. Őt évig élt így boldogan az urával s ez alatt az idő alatt jó is volt hozzá a férje, már a milyen egy japáni kereskedő csak lehet egy nála finomabb nővel szemben.

De egyszerre elhidegült, oly hirtelen, hogy Haru bizonyossággal megéreztte, hogy az ok nem az, a mitől egy gyermektelen anya méltán tarthatna. Nem tudván fölfedezni az igazi okot, próbálta elhárítani magával, hogy talán ő nem teljesítette úgy a kötelességét, mint a hogy kellett volna. Átkutatatta, de eredmény nélkül, ártatlan lelkiismeretét s minden módon ked-

Radowitz József, Németország meghatalmazottja az algezirászi konferencián.

vét kereste az urának. Ez azonban változatlan maradt. Nem mondott ugyan semmi udvariasságot, de Haru megéreztte, hogy hallgatása mögött ilyen gondolatok lappanganak. Jobb osztályhoz tartozó japáni nem egykönnyen válik durvává a feleségével szemben. Ezt aljasságnak és brutálisnak tartják. A művelt ember, ha csak közepes jellem is, gyengéd szóval válaszol feleségének még szemrehányására is. Japáni etikette szerint ezt az illem megköveteli minden valamire való embertől; különben ez az egyedüli ajánlatos eljárás is. Finom s érzékeny nő nem tűr durva bánásmódot; a temperamentumosabb pedig meg is ölheti magát egy a szenvedély pillanatában kiejtett szó miatt. Az ilyen öngyilkosság aztán becsületlen teszi a férjet élte egész hátralévő részére. De lehet az ember csendesen is kegyetlen s ez a mód rosszabb a rossz szónál s biztosabban sújt. Ilyen például az elhanyagolás és közönyösség, melyek féltékenységet keltenek. Igaz, hogy a japáni nőt arra nevelték, hogy soha se mutasson féltékenységet, de ez az érzés régebb minden nevelésnél, oly régi, mint a szerelem maga, s lesz is, valamely szerelem lesz. Szenevedélyt nem mutató álarca alatt a japáni nő is csak úgy érez, mint nyugati testvére, midőn ez valamely pompás és előkelő estélyen nem győzi várni a szabadulás pillanatát, hogy végre magányában szabad folyást engedhessen fájdalomának.

Harunak volt oka a féltékenységre; de sokkal gyermekebb volt, semhogy az okot kitalálta volna s szolgálói sokkal jobban szerették, semhogy fölvilágosították volna. Férje az estéket eddigelé mindig vele töltötte, akár otthon, akár egybeült. De most magában hagyta el a házat, nap-nap után minden este. Kezdetben üzleti ügyekkel állt elő, utóbb azonban már azt sem mondta meg, hogy mikor szándékozik

haza jönni. Ekkor már csendes durvaságot is tanusított nevével szemben. Megváltozott, «mintha valami gonosz szellem szállta volna meg», a hogy a szolgálók mondták. Való, hogy sikerült őt egy gésának ügyesen törbe csalnia; szavával megbénítani akarát, mosolyával megvakítani tekintetét. Nem volt e nő korántsem oly szép, mint a felesége, de nagyon ügyes volt a hálószővés művészetében. Az érzékek ama csalfa hálói ezek, melyek befonják a gyenge embert s mind jobban és jobban körülveszik, míg csak be nem következik a csalódás és a romlás. Haru mit sem tudott erről. Semmi rosszra nem gondolt mindaddig, míg ura szokatlan viselkedése állandóvá nem vált, — s ekkor is csak azért kezdett gyanakodni, mert észrevette, hogy férje pénze ismeretlen kezében tűnik el. Férje sohasem szólt arról, hogy hol tölti az estéket, ő pedig nem akarta kérdezni, nehogy féltékenynek tűnjék fel. A helyett, hogy érzését szóban fejezte volna ki, oly kedvesen bánt az urával, hogy okosabb férj mindent kitalálhatott volna, az övé azonban üzleti ügyein kívül nem volt valami éles eszéi. Csak eszentül is házon kívül töltötte estéit; s lelkiismereti furdalása mind gyöngébbé váltán, elmaradásai mind hosszabbak lőnek. Haru úgy tanulta, hogy a jó feleségnek viraszatnia kell, míg ura éjszaka haza nem jön. Emiatt álmatlanság okozta idegességben és lázban kezdett szenvedni s bántotta a magány is, minthogy eselődött a szokott órában mindig elbocsátotta s így magára maradt gondjaival. Egyszer az ura, midőn igen későn jött haza, így szólt hozzá:

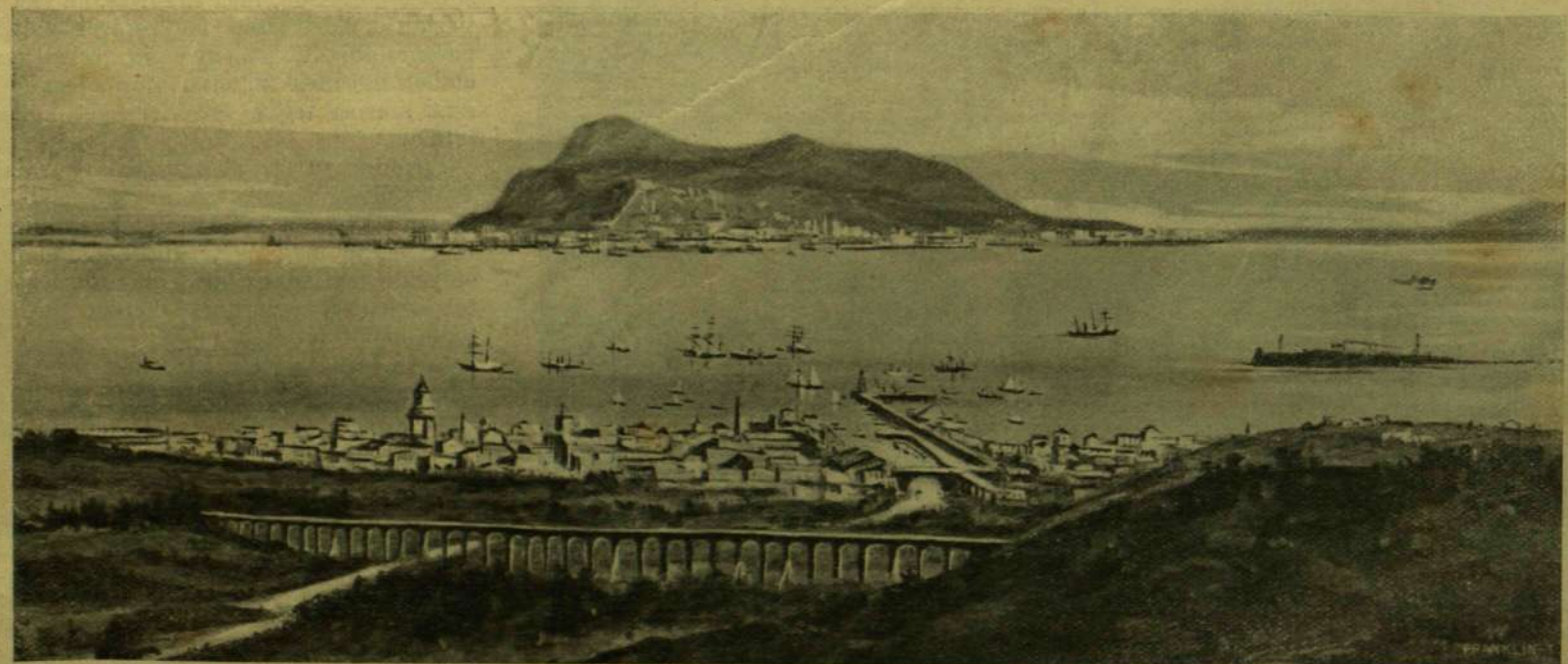
— Sajnálom, hogy ilyen soká fennmaradtál; máskor ne várj meg, kérlek!

Attól való féltében, hogy csakugyan ő miatta aggódik, Haru kedvesen mosolygott s ezt mondta:

— Nem voltam álmos és nem vagyok fáradt. Máskor, kérlek, ne törődj velem, jó uram.

Így aztán a férje nem is gondolt vele többet, örvendve, hogy szavánál foghatja. Nem sokkal ezután egyszer egy egész éjszaka elmaradt. Másnap ugyanígy tett, harmadnap szintén. A harmadik éjszaka után már a reggeli étkezésre sem jött haza. Most már tudta Haru, hogy elérkezett az ideje, midőn neki mint feleségének kötelessége szólania.

Egész reggel várakozott, aggódva maga miatt, de férje miatt is, felismerve most már azt az igazságtalanságot, mely egy nő szívét legmélyebben sérti. Hű szolgálói elárultak neki valamit; a többi aztán kitalálta. Beteg volt, de ezt észre sem vette. Csak azt tudta, hogy nagyon haragos, önzően haragos e miatt a kegyetlen, fojtó, megsemmisítő fájdalom miatt a mely bántotta. Dél volt már s ő még mindig azon töprengött, hogy hogyan mondhatná meg legkevésbé önző módon azt, a mit kimondania most már kötelessége. Ezek lettek volna az első szemrehányó szavak, melyek ajkait elhagyták. Egyszerre összerázkódott a szíve, szemei előtt minden elsötétedett, elszédült, — mert ku-

ALGEZIRÁSZ

ruma-kerek zörgését hallá s egy szolgálót kiáltott: «Megjött az úr!»

Nagy nehezen az ajtóhoz vánszorgott, hogy fogadja, de karcsú teste csak úgy reszkedett a fájdalomtól és a láztól, meg a félelemtől, hogy nem tudja ezeket eltitkolni. A férfi megjött, mert Haru a szokásos mosoly helyett, melylyel fogadni szokta, reszkető kis kezével megragadta ezüst kabátját, szemébe nézett oly pillantással, mely a lelke fenekéig hatolt s szólni próbált, de csak ennyit mondhatott:

— Anata? (Te?)

Majdnem ugyane pillanatban gyenge marka engedett, szemei valami különös mosolygással becsukódtak s mielőtt férje csak kinyújthatta volna a karját, hogy megfogja, elesett a földön. Próbálta keltegetni, de valami hibázott e gyöngéd lényből. Meghalt.

Természetesen nagy rémület, javveszékelés támadt, szólították a halottat s szaladtak orvosokért. De ő csak feküdt fehéren, némán és szépen, mert minden fájdalom és harag eltűnt az arcából s úgy mosolygott, mint esküvője napján.

Két orvos jött a kórházból: japán katonáorvosok. Rövid és szigorú kérdéseket tettek, melyek a férfit szíve mélyéig sebeztek. S aztán megmondták neki a tényállást, mely hideg volt és éles, mint a kifent acél, — s ott hagyták a halottjával.

*

Csodálkoztak rajta sokan, hogy a férj nem lett pappá, hogy bünbánatát kifejezze. Azonban ő ott ül most is naphosszat kiotói selyem-bálgai s osakai isten-kepei közt, — komoran és némán. Emberei jó gazdának tartják, mert sohasem szól hozzájuk durván. Sokszor késő éjjel is dolgozik és más házba költözött. Idegenek laknak ott, hol Haru lakozott s régi gazdája már sohasem teszi bele a lábát. Talán fél, hogy egy karesu árnyat talál ott látni, mely virágokat rakosgat, vagy az iris virág bájoságával a halas tó aranyhalcskái fölé hajlik. De bárhol nyugodjak is, némelykor csendes órákban felemelkedik párnája mellett ugyanaz a néma jelenség, varrva, vasalva, vagy ruhát dísztigelve, melyeket ő azért vett fel, hogy megcsalja bennük Harut. Máskor pedig, — dolgos élete legdolgossabb pillanataiban — a nagy bolt zaja egyszerre elhallgat, elhalványulnak s eltűnnek az ideogrammak a falakon és egy panaszkodó hangoeska, melyet az istenek nem engednek elhallgatni, úgy kiáltja magányos szívébe, mint egy kérdést:

— Anata?

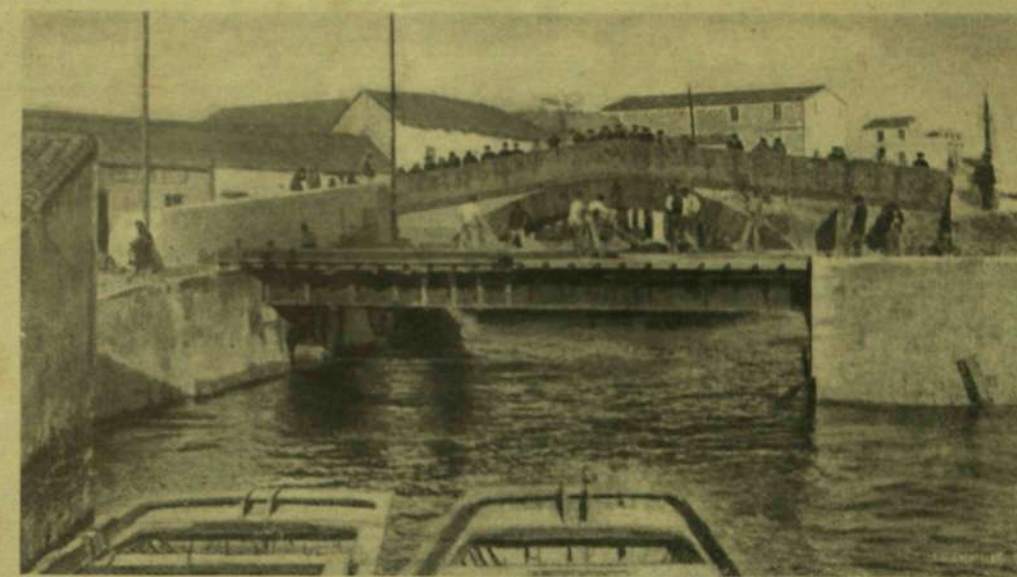
Lafcaño Hearn után angolból

König György.

ALGEZIRÁSZ.

Algezirás, ez a nyönyörű fekvésű spanyol kikötőváros, a melynek a neve olyan puha zengésű, mint egy spanyol lovag-románcz czíme, most egy időre legalább, történelmi helylyé lesz. Összegyűlnek fehér falai között a hatalmak diplomatai, hogy megfogalmazzák a közel jövő történelmét. A városban óriási előkészületeket tettek, hogy a hatalmas urak nyugodtan és kényelmesen tanácskozhassanak. Még egy új hidat is építettek a palotához vezető út mentén, a mely palotának majd ez a konferenzia lesz a történelmi nevezetessége.

A konferenzián, a mely a marokkói kérdés dolgában van hivatva dönteni, képviselve van jóformán minden számottevő hatalom. Magyarországnak nincsen külön külügyi képviselője, de a híres angol mondás, hogy «angol ember mindenütt van, a hol okos emberek vannak», úgy látszik, illik mireánk is. Az algezirászi konferenzián lesz olyan ember is, ki magyar család törzsenek idegenben nyílt hajtása. A nemzetközi tanácskozásban, a mely január 16-án nyílik meg, Németországot Radowitz József, a madridi porosz nagykövet fogja képviselni. Ennek a porosz diplomatának jussa van hozzá, hogy közelebből érdekeljen bennünket, ma-

ÚJ HÍD ÉPÍTÉSE ALGEZIRÁSZBAN, A KÖVETEK FOGATAI SZÁMÁRA.

gyarokat. Még pedig vér szerinti jussa. Radowitz Józsefnek ugyanis magyar vér is csörgedez az ereiben. A szépapja ennek a kiváló porosz államférfiúnak még tősgyökeres magyar nemes ember volt. Rádoczy Demeternek hívták s ősei Vas vármegyében meg Fejér vármegyében voltak otthon.

Vas vármegyében, Egyházás-Szeesödön Rádoczy István élt a XVIII. század elején; 1740-ben Rádoczy Éva férjhezett Horváth Ferencné puszta-rádoczi lakos ellen folyik pör, s 1750-ben Rádoczy Pétert találjuk Fejér vármegyében. Nevük emlékét őrzik Egyházás-Rádocz, Pusztá-Rádocz és Rádocz-Kisújfalú vasvármegyei községek is.

Rádoczy Demeter a XVIII. század közepén költözött ki három gyermekével: Józseffel, Máriával Teréziával és Sárával Németországba. Hogy mi volt kivándorlásának az oka, erről nincsenek adataink. Valószínű azonban, hogy az impulzust erre a háború adta, a melyet Nagy Frigyes Mária-Terézia ellen viselt.

Hogy Rádoczy hol telepedett le Német földön és mi volt a társadalmi állása, nem tudjuk, valamint azt se, hogy jó magyar nevet mikor és mi okból változtatta meg idegen hangzásúra.

Fia: József, Blankenburgban lakott és ennek a Józsefnek a fia: szintén József, porosz tábornok, államférfiú és tudós, Blankenburgban született 1797 február 6-án, s 1853 december 25-én halt meg.

Néhai Tóth István szombathelyi ügyvéd, tudománykedvelő férfiú, a ki szeretettel foglalkozott genealogiai kutatásokkal, érdekes adatokra bukkant, melyek a Magyarországból Németországba kivándorolt Rádoczy-Radowitz családra vonatkoznak. Összegyűjtötte ezeket az adatokat, s 1850 végén, megfelelő sorok kíséretében, elküldötte Radowitz Józsefnek, a generálisnak, tudósának és diplomatának Berlinbe.

Radowitz nagyon megörült a kegyeletes és neki becses adatoknak, s Londonból 1851. évi január hó 1-én kelt latin nyelvű levelében melegen köszönte meg Tóth Istvánnak iránta tanúsított érdeklődését és figyelmét. Ez a kiválóan érdekes levél magyar fordításban így hangzik: «Radowitz József Tóth Istvánnak.

Szombathelyről hozzám intézett igen becses és kiválóan tudományos soraidat csak néhány nap előtt vettem kézhez itt e városban.

Elhagyván ugyanis királyom megbízásából viselt hivatalomat, november havának elején Angliába jöttem, hogy itt bizonyos, úgy katonai, mint polgári dolgokat bővebben tanulmányozzak.

Kérlek, ne tedd föl rólam, hogy kevésbé becsülém jószágodat, kedves és örvendetes figyel-

medet, melyet irántam, a teljesen ismeretlen iránt tanusítottál. Hiidd el; nagyon kedves nekem a Rádoczy nemzetség leszármazási táblája, melyet a hazai évkönyvekből összeállítottál, s melyről eddig semmi tudomásom sem volt. Kérlek tehát, ne késsél az őseimnek nevére, viselt dolgaira s életére vonatkozó adatokat, melyekre buvárkodásaid közben akadni fogsz, velem tudatni. Arra, a mit tőlem kérdezel, hogy tudnék-e kutatásaid előmozdítása céljából veled egyet-mást közölni, alig van valami mondani valóm.

De mégis, halljad csak!

Nagyatyám mintegy száz évvel ezelőtt jött Németországba, s itt megtelepedett. Keresztneve Demeter volt. Ámde óvakodjál, hogy őt ezért szláv származásának véljed. A szláv nyelvek közül atyám sem értett egyet sem. A magyart az atyjától tanulta, s azt nagy könnyűséggel és előkelő kiejtéssel beszélte.

Nagyatyámnak három gyermeke volt, kik mind Magyarországon születtek: József (az én atyám), Mária-Terézia és Sára. Ezeket magával hozta Németországba s német érköles szerint neveltette őket. Atyám: József az Úrnak 1750. évében született s 69 éves korában halt meg.

Ime, kedves barátom, csak ennyi az, a mit neked családromról mondhatok!

Tarts meg jóindulatodban, légy boldog s fogadd hálám kifejezését!

Irtam Londonban, az Úrnak 1851-ik évében, január hó 1-jén.»

Mily kedves e sorokban a levélíró buzgalma, melylyel nagyatyjának magyarságát hangoztatja s a szlávág gyanuja ellen tiltakozik!

Valószínű, hogy Tóth István e sorok következtében tovább is kutatott, s kutatásainak eredményét bizonyára közölte is Rádoczy Demeter unokájával.

Nem lehetetlen, hogy, ha illetékes helyről ez érdemben lépések tetetnének, a Radowitz család közölné a nyert adatokat, s azokról azután tudomást vehetne a magyar genealogia is.

Radowitz II. Józsefnek a fia III. József 1839. május 19-ikén született, és jelenleg — mint már említettem — nagykövet a madridi udvarnál.

Azreképét mai számunkban közöljük s ha rátekinünk, azonnal feltűnik a magyar typus Rádoczy Demeter másodunokájának arcvonásain.

Nevét mindig a nemesi származását jelző «von» szócskával írta az atya is, úgy írja ő maga is.

Balogh Gyula.

MEGVAN A VAD. — Képzőművészeti Műhely.

A HÉTRŐL.

A farsang. A farsang valamivel hosszabb lesz az idén, mint a minő átlag lenni szokott. A régiek úgy mondták volna, hogy ez a csúnya leányok számára előny, mert hosszú farsang alatt ők is kaphatnak férjet, nem csak a szépek. Ma ez a mondás nem találó többé. Csúnya leányok talán nincsenek is. A férjhezmenetelre pedig a farsang nem alkalom többé. Egyszerűen olyan időszak az esztendőnek, a mikor a szokottnál többet mulatnak az emberek. Többet mulatnak pedig itt a mi mérsékeltnek csúfolt klímánk alatt azért, mert hosszuk az esték és az éjszakák, s az embereket szobai életre kényszeríti az idő.

A ki emlékszik még az elmúlt évtizedek farsangjaira, annak szemébe szökik a nagy különbség a mostani és az akkori bálok között. Ez a különbség pedig nem abban áll csupán, hogy akkor mi mulattunk, a kik jelenleg öregek va-

A nagyon jó király. Bizonyos, hogy Karagyorgyevics Péterrel, a szerb királyi szörnyen meg lesznek akadva majd a mai kor historikusai, ha az egyéniségét kell méltatniok. A trónokat rendszerint nem adják egy virág-bokrétáért, de olyan szörnyűsége árá, mint az övének, alig volt még trónfoglalásnak. Egy szörnyű éjszakán esküszegő katonák kiirtottak dermesztő kegyetlenséggel egy egész királyi családot, dolgozott a revolver meg a kés és asszonyi vér is patakodott, hogy Péter úr fejére kerülhessen Szerbia koronája. E szörnyűségek világosságában Kara Gyorgye unokája úgy áll a képzelet előtt, mint egy jeges arcú zsarnok, tele véres eltökéltséggel és minden szörnyűségre való készséggel. És milyen másként fest ez a fejedelem az időbeli közelség fényében, a napi krónika intimitásának jellemző világításában. Egy ember, a ki tele van a jónak meleg vágyával, a ki semmit se becül többre, mint a békeséget és érzésében olyan demokrata, mint egy

irtózás, a másik a vele, általa elkövetett méltánytalanság. Az a léhább mód, ez az ember-telenebb. A munka maga áldás és nemes kötelesség, de áldásos voltát és nemességét a gyümölcsöző volta adja meg. A gyümölcsözésnek pedig vannak törvényei, a melyek jogot és mértéket szabnak. Angliában a törvény kétoldali büntetéssel sújt minden visszaélést, a mely az ember munkaereje rovására követett el oly módon, hogy azt mértéken túl kibaszálták. Megbünteti azt, a ki mint munkaadó így bánt az alkalmazottjával, de sújtja ezt is, ha ezt az elbánást egy bizonyos időn túl hallgatag türte és így bűnrészessé vált egy jogtalanságban. Ez a törvény igen érdekes terméke annak a puritán módon szigorú fölfogásnak, a mely se kevesebbet nem fogad el, se többet nem követel a kötelestől. Hogy Ausztriában nem egészen angolosan gondolkodnak, bizonyítja a bécsi postakarépképző botrányos szenzációja, a hol a héten egy napon húsz ember, húsz hivatalnok

KEZDŐDŐ JÉGZAJLÁS A DUNÁN.

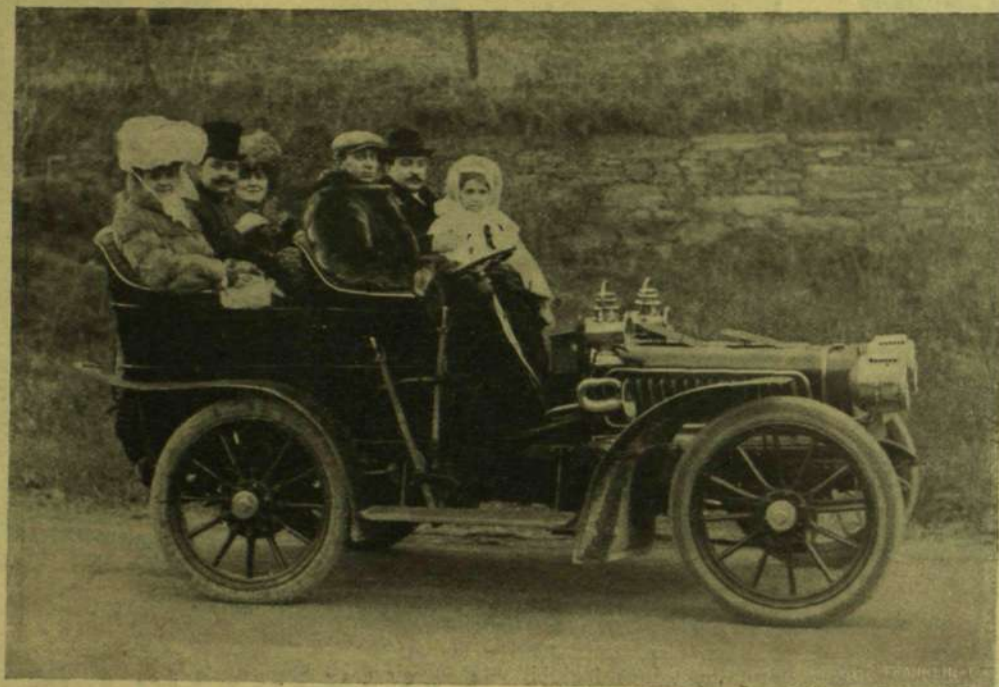
gyunk, most pedig mások élnek a világukat. De áll főképen abban, hogy feszesebbekké, zártabbakká lettek a mulatságaink. Egész a nyolcvanas évek közepéig olyanok voltak nálunk a nyilvános bálok, hogy azokon származás és valásra való tekintet nélkül minden jól nevelt és tisztességes fiatalember vagy leány lenézés veszélye nélkül megjelenhetett. A magyar társadalom nem érezte a mereven szigorú elválasztó falakat. A mágnás-osztály felsördült leányai csakúgy kivették részüket a táncból a jogász-bálon, mint a művelt középosztály vagy a vagyonosabb kereskedővilág mulatni vágyó csemetéi. Egy-egy nagy bál összehozta úgyszólván az egész országnak felnőtt fiatalágát. Ma mindez megváltozott. Az úgynevezett előkelő világ nem tartja előkelőnek, hogy az ő leányai olyan mulatságokon is táncoljanak, a melyek nem szigorúan zártkörűek. A valaha egységes magyar társadalom megszakadozott. Körök alakultak, a hol kinéznek és betolakodónak tekintik azokat, a kiket a származás nem kvalifikál a belépésre. Mindenek felett a származás. Sajnálatára mindazoknak, a kik a társadalom egységében a nemzeti erő egyik megjelenési formáját látják.

svájci polgár. Engedni ezerszerre jobban tud, mint parancsolni, az energiájából annyira se telik, hogy kissé mozgékony természetű fia előtt az apai tekintélyt meg tudja szerezni. A szerb trónörökös csinytevései fölkarvarják az egész kis országot és az apjának nincs elég kemény szava arra, hogy le tudja inteni a pajkos fiatal urat. A mint hogy ez a fejedelem, a kinek a trónjáról hónapokig kellett lesikálni elődje vérért, hogy ráülhessen, nem tud megbántani senkit, de senkit. Sok adat van róla, hogy Európa legvéresebb fejedelme, az orosz császár ilyen ember. A lelke oly érzékeny és oly megindulásra hajló, mint egy leányé. És a birodalma tele van vérrrel, a mit az ő nevében ontanak. Valóban igaz lehet a mondás, hogy nincs kegyetlenebb zsarnok, mint a trónra jutott gyengeség.

Over-working. Van ennek magyar neve is. Úgy hívják, hogy: halálra-dolgoztatás. Csúnya és szegyenletes zsarnokság, mert uszoráskodás a hatalommal, kegyetlenkedés az ember legbecesebb erővel és visszaélés a legnemesebb jóval: a munkával. A munkát kétféle módon lehet megsérteni. Az egyik mód a tőle való

dőlt ki, beteggé dolgoztatva, a munkából. Ez egy lelketlen szisztéma csúf kelésének a fölfakadása: kellemetlen világot vet az intézmény szellemére, a hol megtörtént. Egy takarékpénztár becsületét két hiba ölheti meg. Ha uszoráskodik, vagy ha tekozol. Az ilyen eljárásban pedig van mind a kettőből. Ez uszorázása is igen becses értékeknek — mert semmi se becsesebb, mint az emberi munkaerő — és tekozlása is, mert hiszen tönkretesz. Ezért duplán súlyos ez a bécsi skandalum.

Egy királykisasszony ruhájára. Az egyaránt igen elmés és igen cinikus Lavedan mondta, hogy «ha azt akarod, hogy egy nő szíve tele legyen boldogsággal, gondoskodj, hogy zsúfolva legyen a ruhájára.» Kétségtelen, hogy a rosszszájú Lavedán inkább szolgálta a maliciát, mint az igazságot, de azért kevésbé hazudott, mint inkább csak túlzott. A sok ruha magában még nem teszi boldoggá a nőt, de ha nem is föltétlenül szükséges a boldogsághoz, semmiesetre se fölösleges. Különben sok ruha talán nincs is a világban, legalább alig hallott még emberia arról panaszkodni egy szép asszonyt, hogy túltölt

PÁLMAI ILKA KIRÁNDULÁSA AMERIKÁBAN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az Akadémia kiadványai. Mint minden évben, az idén is négy terjedelmes kötetet adott ki az Akadémia könyvkiadó vállalata pártoló tagjai számára. Mind a négy tudományos munka, de oly tárgyakról s oly feldolgozásban, hogy minden művelt embert érdekelnek. Eredeti munka, sajnos, csak egy van köztük: *Némethy Géza* könyve a *római elégiáról*; erről érdeme szerint külön s részletesebben emlékszünk meg. Igen becses és tanulságos mű *Escott* könyve, *«A mai Anglia»*, melyet *György Endre* fordított magyarra. A két kötetes nagy tanulmány, melyből most az első kötet jelent meg, teljes képét igyekszik adni a legpontosabb értesülések alapján a mai Anglia életének minden vonatkozásában. Egy hatalmas képen rajzolódik ki belőle az angol társadalom, a politika, az irodalom és művészet óriási szövevénye. Legelőbb az angol falu életét írja le, érdekesen festve a földesúr, a lelkész, a falusi nép képét. Azután az angol gazdaságban és politikában oly nagy szerepet játszó nagybirtokról és tulajdonosairól szól, majd a vidéki és a városi közigazgatásról. A városokat két csoportban jellemzi, mint üzleti városokat, a hol az ipar és kereskedés nagy munkája folyik s mint mulató városokat, a tudomány embereinek s az üdülmi és pihenni kívánóknak elvonuló helyeit. Jellemzi az angol kereskedelmi és pénzügyi köröket s legterjedelmesebben a munkás osztályt. A pauperizmusról és takarékoságról szóló fejezet zárja be az első kötetet. Mindezt pedig élvezetesen, változatos, élénk előadásban, a dolgok mélyre látó, szellemes magyarázó egyszerű hangján, melyet szívesen hallgat az is, a kit nehezebb előadásban a sok adat elfárasztana. — Szintén angol író műve *Kidd Benjamin* könyve a *«Társadalmi fejlődés»*-ről, *Gézece Sarolta* fordításában. A szociológiával mind többen foglalkoznak mostanában nálunk is, hívei és ellenfelei, megvan tehát a talaj az olyan könyvek számára, mint a *Kiddé*, mely tudunkkal az angol társadalom-tudományi irodalom legnevezetesebb művei közé tartozik. 1894 óta, hogy megjelent, csak Angliában 32 ezer példányban kelt el s lefordították a legtöbb európai nyelvre. Széles látókörű, eredeti munka, filozófiai mélységgel és tudományos tárgyilagossággal írva; az egész emberiség társadalmi fejlődésének nagy problémáját fejtegeti a darwini világlátásból kiindulva s a vallást állítva oda, mint a társadalmi fejlődés főtényezőjét. Álláspontja vitatható, de minden esetre érdekes és nagyon tanulságos. — Francia író tollából származik a negyedik könyv: *Payot* *«Az akarat nevelése»* című műve dr. *Weszeley Ödön* fordításában. Eredetiben 22 kiadást ért, oly tárgyat fejtet, a melynek aktualitását úgyszólván folyton érzi minden szellemi munkával foglalkozó ember. Szigorúan tudományos módszerrel, a legújabb lélektani kutatások alapján fejtegeti a tárgyat, igen világos, élvezhető előadásban, melyet a gondos fordítás híven ad vissza. Azt hisszük ugyan, hogy a francia s általában az újabb neveléstudományi irodalomban lehetett volna ennél jelentékenyebb és maradandóbb becsű munkát is találni, de azt nem lehet köle elvitatni, hogy érdekes és tanulságos könyv, kivált fiatal emberek sok haszonnal forgathatják.

Tilalomfa. Hogy mért adta *Balla Miklós* ezt a címet verses könyvének, annak nem látjuk okát, mert az ily című első vers nem elég jelentékeny arra, hogy mintegy az egész kötet jellemzősége legyen. Az egész kötet különben nem módosítja a szerző költői képességéről való véleményün-

ket, nem mutat lényeges fejlődést, de hanyatlást sem. Érzékeny lélek, melynek fölhevülései nem nagyon mélyek, hangulatoktól előadás a legjobb ajánló. Képzetele szeret a falu, az alföldi mező képeit elmerengeni, vágya visszahúzza a nagyváros forgatagából abba a környezetbe, melyben született. Melankholiával szemléli azt a pusztulást, melyet a modern idők haladása az Alföld romantikájában végzett s ez a melancholia néhány eszünk képen nyer kifejezést, — ezekben jár a legeredetibb nyom. Megpróbálkozik több-kevesebb sikerrel az érzelmes humorral is, — legtöbbször mégis mint epedő, a boldogság ujjongása s a családias fájdalom között hánnyó szerelmes jelen meg. Legfőbb hiánya verseinek az, hogy nyelve nem elég gazdag és színes, sokszor hiányzik a kellő kifejezés s néha egész versét elrontja egy laposan odavetett sor. Könnyű hangolódása azonban többnyire megteszi a maga hatását; az olvasó azzal teszi le a könyvet, hogy egy rokonszenves, változatos életű költői lélekkel társalgott egy óra hosszat.

A római elégia. A klasszikai nyelvek iskolai tanításáról szóló nagy vita ép mostanában újult meg nálunk is, külföldön is, de a klasszikai ókor nagy történelmi és művelődési fontosságát s ezzel a klasszikai-filológianak a modern műveltségben elfoglalt jelentős helyét nem igen vonta komoly helyen kétségbe. Sőt, ha az idők haladása némileg szűkebb térre szorítja is hatását, másrészt sokat nyer azért, hogy a modern tudományos módszerek alkalmazásával, a modern gondolkodáshoz való simulásával mind mélyebbre nyomul a világtörténelem ama nagy és nevezetes időszakának ismeretébe s mind nagyobb területet hódít meg ismeretünknek. Ily hódításról számol be *Némethy Géza*nak a római

elégiáról írt könyve s ránk nézve csak annál örvedesebb, hogy e hódítást magyar tudós végezte. *Némethy* könyve ugyanis nem csupán összefoglalása az eddigi kutatások eredményeinek, hanem egész új világosságot vet a latin költészetnek a szatira mellett talán legeredetibb s legönállóbb fejlődött műfajára. Első sorban beható vizsgálatok alapján megállapítja, az eddigi fölvetésekkel teljesen ellenkezőn, hogy a római elégia nem az alexandriai irodalomból került mint kész műfaj Rómába, hanem ott fejlődött ki, római talajon. Az alexandriai elegikusok töredékeinek tanulmányozásából ugyanis meggyőződött arról, hogy ezek szerelmi elégiái nem voltak subjectív természetű, lírai, hanem erotikus mondatokat elbeszélő, tehát lényegükben epikai költemények, s így egész más természetű dolgok, mint a római elegikusok költeményei. *Némethy* könyvének ez a nevezetes fölvezetés a kiinduló pontja; mint-hogy így az alexandriai és a római elégia közt eddig föltételezett kapcsolatot megszakítja, római talajon mutatja ki a műfaj keletkezését s fejlődését. Kimutatja, hogy *Catullus* az erotikus epigrammából, *Calvus* pedig a gyászéleghiából fejlesztette ki a szerelmi elégiát, azután a műfaj tulajdonképeni meg-alapításával, *Gallussal* foglalkozik s erről szóló fejtegetései lényegesen módosítják azt a képet, melyet eddig a római aranykori költészetéről alkottunk magunknak. *Gallust* mint úttörőt s műfajalapítót mutatja be s mint irodalomtörténeti szempontból *Vergiliusszal* és *Horatiuszal* egyenrangú költőt. Ez után *Tibullusszal* foglalkozik; e költőről szóló fejtegetései nagy és fáradságos munka eredményei, mert *Tibullusnak* eddig nem volt színvonalon álló kommentárja s e hiányt neki magának kellett pótolni; *Tibullus-kommentárja* a múlt évben jelent meg. *Lydamusszal* is végezve, a római elégia másik fő-képviselőjére, *Propertiusra* tér át s az ő költészetének részletes tárgyalásával fejezi be művét. *Némethy* könyvében annyi új eredmény van s oly szigorú módszerrel és meggyőző érveléssel kifejti, hogy hamarjában nem tudunk egész klasszika-filológiai irodalmunkban hozzá foghatót. Erről meggyőződhetik még a laikus olvasó is, mert a könyv előadás és szerkezet dolgában is jeles, könnyen olvasható, helyenkint igazán érdekes munka, bárki tanulsággal és élvezettel olvashatja.

Teozófia. Amerikában és Angolországban, a hol az emberek gondolkodásában jóval több tért foglalnak el a vallási problémák, mint nálunk, régebb idő óta meglehetősen hullámokat vert fel a teozófiai mozgalom. Nálunk jóformán alig tudnak róla, a mint hogy az európai kontinensre csak legújabb időben kezd átáramlani. Most *Stojits Iván* vállalkozott arra, hogy egy fizetben propagálja ezt a vallási felfogást, a melyet nem elégíti ki a történelmi vallásfelekezeti hitelete, hanem magasabb egységes világlátásra utal, az egész emberiség szellemi szolidaritását hangoztatva az általános emberszeretet és testvérsülés eszméiben. A teozófiai eszmék bővebb taglalásába nem bocsátkozhatunk bele, csak konstataljuk, hogy *Stojits Iván* füzete világosan, helylyel-közzel sok melegséggel tárgyalja az új világnézetet.

A szerelem Abc-je, egy középkori görög lírai gyűjtemény, melyet csak nemrég, 1878-ban fűdöztek fel a British Museum kéziratai közt. Rhodos szigetén keletkezett, a mikor itt a *Johannita-rend* volt az ur s e rend szerelmi kalandjainak, hódításainak

MÁRIA TERÉZIA SPANYOL INFANSNÓ KELENGYÉJE.

KERINGŐRE KÉSZEN.

TÁRSASJÁTÉK A JÉGEN.

ÁLLÁS A KORCSOLYA ÉLÉN.

emlékét őrizte meg az abc-rendben összeirt dalok hangulatosa, szép koszorúja. A középkori görög költészetnek ez a legszebb és legbecesebb lírai terméke; most a magyar olvasó is megismerheti, mert *Vértessy Dezső* lefordította magyarra s kiadta egy eszmos kis füzetben. *Vértessy* nevével főleg *Theokritos*-fordításai-ból ismerjük s mostani munkájában is megtaláljuk régebbi jó tulajdonságait, de — bár valamivel kevésbé — hibáit is. Gondosan, irodalmi ambícióval, dolgozik az eredeti nehézkes formáját modernebb, könnyedebb rimes formába írja át, csak nem találja meg mindig a kellő kifejezést, a mi néha homályosságra vezet, sem a kellő rimet, a mi a verselésben csinalt zökkenőket. A 113 dal fordítása így is tetszetős dolog; réges-rég mult idők örökké egyforma érzeit éneklő s hatása ép ezért ma is sokat megőrzött frissességéből.

Harmónia a mindenséggel. Külföldön legújabbán nagyon olvassák *Ralph Waldo Trine* erkölcs-filozófiai munkáit, melyek szerzője nemcsak keresztnevével, hanem előadása módjával is erősen emlékeztet *Emersonra*. Világlátására, melyet filozófiai erővel hangoztat, sok tekintetben a buddhista eszmékhez közeledik. Vannak nagyon mély eszméi s fejtegetése néha erősen bevilágít az emberi lélek, a vallás és erkölcs lényegének rejtelmeibe. Az érdekes író egyik érdekes könyvét, a *«Harmónia a mindenséggel»* címűt *Révész Paula* magyarra is lefordította. A kit az ilyen kérdések érdekelnek, tanulságot, élvezetet meríthet belőle.

Fejzetek a gyermekrajzok lélektanához. Az iskolai rajztanítás, mint az egész világon, legújabbán nálunk is nagy átalakuláson megy keresztül. Szakít a stílizált minták, arabeszkok, rozetták, mértani formák hideg, többnyire értelemtől való másolásával s a természethez fordult, azt igyekszik a gyermekkel megfigyeltetni és ábrázoltatni. A gyermek rajzolja azt, a mit maga körül, otthonában, az iskolában, a természetben lát s ha rajza naiv és kezdetleges, az sem baj, annál inkább utat nyit a gyermek benső lelki életének megfigyeléséhez s idővel a a gyakorlat révén ügyis tökéletesedik. Erről a tárgyról szól *Nagy László* tanítóképző-intézeti igazgató füzete; az irodalom s saját tapasztalatai felhasználásával lélektani alapon fejtegeti azt a lelki folyamatot, mely a gyermekben végbemegy, mikor valami előtte levő vagy emlékezetében élő tárgyról rajzot készít. Régente az efféle «firkálásért» még meg is büntették a gyermeket, — a mai tudomány mint érdekes adalékot használja fel és értékesíti.

Szétzört virágok. «Vidéki» költők költeményeiből egy kötetet gyűjtött össze *Ketskes Győző*. Kárba-vesztett munkát végzett. *Vidéki* költők nincsenek, mert a költőben nem tesz különbséget az, hogy vidéken lakik-e, vagy a fővárosban, hanem csak az, hogy jó verseket ír-e vagy sem? Ha pedig az osztályozás alapja az, hogy verseik vidéki lapokban jelennek csak meg, a fővárosiak elzárják előttük hasábjait, — akkor a hiba még nagyobb. Ha jó költő valaki, lakhatik akárhol, szívesen fogadják verseit a legkényesebb lapok is, a «vidéki» költő elnevezés tehát veszedelmesen hasonlít a rozg költő névhez. S ez utóbbit bizonyítja az előttünk lévő kötet, a melyben csak elvétve ha akad jobb vers s ezek írónak nevét is ismerjük a fővárosi lapokból. A többinek jobb lett volna az apró vidéki lapok tárczarovatának homályában elrejtőzni a kritika világlátása elől.

A szinpad rendező és munkája. A szinpad előadás láthatatlan lelke a rendezés. Ez ad a szinpad világának levegőt, az előadásnak kedvességet, egységet, életet. Erről a munkáról, a mely maga is közel van az alkotáshoz, mert egy megámodott világot kell úgy érzékelnie, hogy az élet

hűségével és a művészi nép erejével hansson, érdekes könyvet írt *Victor Dezső*, az operaház rendezője, a ki egyúttal színészkolai tanár is. A könyv ismerető természetű, a mi alkalmassá teszi arra, hogy tankönyvnek használják, a kik szinpad rendezőnek készülnék. Anyagának gazdasága bizonyosságot tesz róla, hogy *Vidor Dezső* nagyon jól tudja a mester-séget, kritikai megjegyzései pedig azt mutatják, hogy átérzi a hivatását is. Az érdekeltek számára nagyon tanulságos a könyv második része is, a mely külföldi szakmunkák tartalmának rövid és világos ismertetése.

Új magyar könyvek. Az *Akadémia* könyvkiadó vállalatában megjelentek:

A római elégia. Irta *Némethy Géza*.

Az akarat nevelése. Irta *Payot Gyula*, francziából fordította *Weszeley Ödön*, átnézte *Ambrus Zoltán*.

Társadalmi evolúció. Irta *Kidd Benjámín*, angolból fordította *Gézece Sarolta*, átnézte *Tarnai János*.

A mai Anglia. Irta *Escott T. H. S.*, fordította *György Endre*.

Az Állatok világa. IX kötet 173—175 füzet. Rovarok. Szerkeszté *Lósy József*. Budapest, *Légrády* testvérek kiadása. Minden füzet ára 80 fillér.

Magyar Tudományos Akadémiai Almanach, polgári és csillagászati naptárral 1906-ra. Budapest, Akadémia kiadása. Ára két korona.

A hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat XV-ik évkönyve (1904—1905). Az igazgató-választmány megbízásából szerkesztette *Ballun Ernő* ideiglenes titkár. Déva, *Kroll Gyula* könyvnyomdája.

A szerelem Abc-je. Görög dalok. Új-görögökből fordította, bevezetésekkel és jegyzetekkel ellátta *Vértessy Dezső*. Budapest. Franklin-társulat nyomdája. Ára két korona. 417.

PILLANATKÉP A JÉGRŐL.

KÉPEK A VÁROSLIGETI JÉGPÁLYÁRÓL.

EGYVELEG.

*** Minden egyes fegyenc** eltartása az angol kinéstárnak évenként átlag 504 koronába kerül. A munka pedig, melyet a fegyenc a börtönben végez, átlag 556 koronát ér, mely összeg fele a fegyencet illeti meg, kinek azt a büntetés kiállása után kifizetik.

*** Hollandia** gyarmatai hatvanszor nagyobbak mint az anyaország.

Egy régi jó hírnevű czég. Több mint 50 esztendeje áll fenn az általános ismert és becsült *Kwida Ferencz János czég* cs. és kir. udvari szállító és kőgyógyász Korneuburgban. Ezen czég három fő-készítménye u. m. a *Kwida-féle korneuburgi marhatáppor*, *Kwida féle Restitutions fluid* és *Kwida-féle szapp*, *gummi horzszalagok lovak részére*, általános közkeveltségnek örvend, a minek bizonyítéka az állandóan növekvő kereslet.

A czég árjegyzéke igen gazdagon illusztrált és nagy szakértelemmel van összeállítva, ennek megtekintése minden ló és állattulajdonos érdeklődését fogja felkeltetni. A czég ezen árjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve megküldi.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: **ERKEL LAJOS**, *Erkel Ferencnek*, a nagy zeneszerzőnek fia, az Operaház ügyelője, hosszas betegeskedés után, Budapestben. Lapunknak is munkatársa, sakk-rovatunk vezetője volt éveken át; legközelebb bővebben is megemlékezünk róla. — **LUKOVITS OTTÓ** mérnök, volt 48-as honvédhadnagy 77 éves korában Homonnán. — **DR. SZANI GYULA**, a *Rudolf-kórház* igazgató-főorvosa, vármegyei tiszteletbeli főorvos, *Kézdivásárhelyen*. — **TISZAHÁTI HELLEBRONTH JÁNOS**, 48-as honvédszázados, 79 éves korában Budapestben. — **REICH MÓR** munkácsi állami is-

Aki kitünő étvágyfokozó
asztali italt óhajt,
Aki gyenge, lábbadozó
Aki ideges, álmatlan,
Aki vérszegény,
Aki sovány,
Aki szceptat,
Aki tüdőbeteg

ne mulassza el saját érdekében
a kitünő hatásának elismert

MERCULES
maláta-tápsör
különlegességét inni.
Kellően szilárd, bármennyig eláll, nem romlik.
Kapható minden nagyobb
csomagoló-, fűszer-kereskedésben,
kávéházban, vendéglátásban és a
Hercules Söröző
székhelyén is.
Budapest, VII., Bethlen-tér 3/6.
Telefon 63-67. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Videkre postán küldünk 5 kg. próbaküldeményt
6 üveg tartással. Vasúti szállítást téli csomagolásban.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
TÉRTMÉRÉS
SAVANYÚ-KUT

Sok millió előkelő urhölgy használja
a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szárad.
A Földes-féle MARGIT-CREME
gyorran és biztosan ható ártalmatlan szer
szepelők, májfoltok, bőrcikák,
pattanások, kitéések s mindenemü
bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei
használják és elragadtatással beszélnék annak
páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasznála
után erőtl. mindenki g fog gyógyodni

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színen.
Ezen kitünő és ártalmatlan készit-
ményvel haját, szakált, bajuszt pár
percz alatt feketére vagy barnára le-
het festeni. A szín állandó és a ter-
mészetes színtől meg nem különböz-
tethető. Ártalmatlan és alkalmazása
igen egyszerű. Nem piszkít. 10689
Ára 2 korona 80 fillér.

Postán utánvétellel vagy a pénz elő. Földes, Kelemen gyógsz. Arad. Budapesti ártaktár: Török József gyógsz. Király-u.
zetes beküldése után küldi a készitő: 12 és Andrássy-út 20. Kapható minden gyógszertárban.

Dr. Gölis-féle emésztő-por
(1857 óta kereskedelmi ezikk.)

Etrendi szer, kitünő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek foidolására,
valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer
használva, evés után egy kávékanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező
befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomor-
égés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.
Ásványviz-gyógyódnál mint elő- vagy utókúra, vagy egyidejűleg a
gyógyódnál kitünő hatást fejt ki.
Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva
lenni s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vétel alkalmá-
val. Egy nagy doboz ára 2 K 52 fillér, egy kis doboz ára 1 K 68 fillér.
Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése: Bécs, I., Stefans-
platz 6. (Zwettlhofer). — Főraktár: Török József gyógszertár Budapest,
Király-utca 12. és Andrássy-út 26. szám.

Olcsó cseh ágytoll!
5 kilo: új fosztott 9,80 K,
jobb 12 K, fehér pehelypuha
fosztott 18 K, 24 K, hófehér
pehelypuha fosztott 30 K 36 K
Szállítás portmentes, után-
vétél. A kiserítés és vissza-
vétel portmentesítés ellené-
ben megengedték. 3325
Benedikt Sachesl,
Lobes 60.
Post Pilsen, Böhmen.

1900. Párisi világkiállítás Grand Prix.
KWIZDA FERENCZ JÁNOS
cs. és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi szállító,
körgyógyszerész Bécs melletti Korneuburgban.
KWIZDA-féle Restitutions-fluid
csász. és kir. szabadalma-
zott mosóvíz lovak számára.
Egy üveg ára 2 kor. 80 fill.
40 év óta az udvari istállóban, a ka-
tonaság és magánosok nagyobb istállói-
ban használatban van nagyobb
elő- és utóerősítő, inak me-
reveségénél stb. az idomításnál
kváló munkára képesíti a
lovakat.
Kwizda-féle Restitutions-fluid
csak a mellékelt véd-
jeggyel valódi. Képes
árjegyzéket ingyen
s bérmentve. Főrak-
tár: Török József
gyógszert., Budapest, Ki-
rály-u. 12., Andrássy-út 26.

RETHY BELA
GYÓGSZERÉSZ
PEMETEFÜZÜKORKA
BÉKÉSCSABÁN
ÁRA 60 fillér.

Ha őszül a haja
re használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer,
mely a haj eredeti színét adja vissza. Uvegrje 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógszertárában,
Budapest, V/49, Szabadág-tér, Sótater-utca
sarkán. 11186

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítőszer gyengélkedők, vérszegények és
lábbadozók számára. Étvágyerjesztő, ideg-
erősítő és vérjavító szer. 10853
Kitünő íz. Több mint 3300 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógszertárakban félliteres üvegben
a K 2,50, egész literes üvegben a K 4,50.

Amputáltak!
A Keleti-féle műlábak és műkezek a legjobbak
és legtekéletesebbek!
A csont megsebesülése
ki van zárva!
Elegáns és könnyű járás!
Több évi jótállás!!!
10956
Keleti J. orthopaediai műintézete jótállás és legtesőbb
gyári árak mellett készit:
**Műlábakat és műkezeket a legtekéletesebb
techn. kivitelben.
Ferdenőttek részben műtűtöket
és támgépeket stb. a chirurgia legmodernebb elvei szerint.
Kévésbé vagyonosnak nagy árendményben részesülnek
Betegtoló kocsik rokkantak és lábbadozók szá-
mára gyári árak mellett, nagy
választékban!**
Képesárjegyzéket ingyen és bérmentve küld
KELETI J. orvosi műszergyár
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 17. szám.

1.50
frt.
2 frt. Roskopf-órák
plombával.
Nikkel vagy acél Roskopf-
rendszerü — frt 1.50
Roscopf-strapas-óra
plombával — frt 2.—
Duplafedélü — frt 3.40
Arany-doublé (arany-
hoz hasonló) — frt 3.50
Val ezüst egyfed. frt 3.—
Duplafedélü — frt 4.—
3 erős fedéllel — frt 5.—
Eredeti vasut-Roscopf
(nem rendszer) frt 3.50
Féni órák a szász Mária,
magyar korona, szántó
földmíves vagy lö dom-
bormíves képével 10 krral
drágábbak.

Kakuk-óra frt 2.50
Zenélő
ingaóra
71 cm. magas, ömaga-
tál a legszebb dalokat,
keringőket és indulókat
játssza — frt 6.—
Zene nélkül — frt 4.—
Ólommal — frt 4.50
Toronyóraütéssel frt 5.—
Ébresztő-órák nik-
kelből — frt 1.—
Dupla haranggal frt 2.—
Zenélő művel — frt 4.25
Kakuk-órák — frt 3.40
Kerek konyháórák frt 2.—

Ébresztő-óra 1 frt.
éjjel világító frt 1.58
Dupla haranggal 2.—
Valódi ezüst 3.— 5.—
Remontoir-óra
es. és kir. fémjelzéssel
urak, hölgyek és ruh-
résztára.
Egyfedélü — frt 3.—
Duplafedélü — frt 4.—
Aranysegélyü — frt 5.—
Három erős fedél. frt 6.—
Ezüst páncéllané frt—80
14 kar. arany 8 frutól felj.
14 k. aranyláncok 10 frutól
14 kar. arany fülbevaló
1 frt 20 krtól feljebb,
14 karos aranygyűrűk
kövel 1 frt 80 krtól felj.

Három évi írásbeli jótállás. Meg nem felelőért pénzvisszaküldés. Szétküldés csak utánvétellel.
„A nagy óragyárhoz“ cég **MAX BÖHNEL**, órás, Wien, IV., Margarethenstrasse 38. szám.
A cs. kir. Állambizalmnok szállítója. — Alapítva 1840. — Kérjen nagy árjegyzéket ezer képpel ingyen és bérmentve.
Franklin-Társulat nyomdája, (Budapesten IV., Egyetem-utca 4.) 11087

VASÁRNAPI UJSÁG
3. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 21.
Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A „Világkrónika“-val Kalföldi előfizetéseken a postailag meg-
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel határozott viteldij is csatolandó.
Negyedévre — 4 korona. több.

GYULAI PÁL DOLGOZÓ-SZOBÁJÁBAN.